

Từ khi ra đời đến nay Khu di tích Dục Thanh đã thu hút đông đảo du khách trong nước và quốc tế đến tham quan, nghiên cứu, học tập, đặc biệt là học sinh, sinh viên.

Sau ngày miền Nam hoàn toàn giải phóng, trường Dục Thanh chỉ còn lại Ngõa Du sào, nhà thờ cụ Nguyễn Thông, cây khế, giếng nước. Xác định giá trị lịch sử của di tích, Đảng bộ tỉnh Thuận Hải (nay là tỉnh Bình Thuận) báo cáo Ban Bí thư Trung ương Đảng xin phép sửa chữa và khôi phục lại di tích. Ngày 14-02-1978 UBND tỉnh Thuận Hải ra Nghị quyết số 02/NQ-TVTU về nhiệm vụ trùng tu Khu di tích Bác Hồ tại Phan Thiết. Sau đó, ngày 26-9-1978 UBND tỉnh đã ra Nghị quyết 1088/QĐ/UB về việc thành lập Công trường trùng tu; xây dựng Khu di tích Bác Hồ tại thị xã Phan Thiết trực thuộc UBND tỉnh, gọi là "Công trường 19-5". Tháng 11-1978, Ban chỉ huy công trường 19-5 được thành lập, là tiền thân của Khu di tích Dục Thanh và Bảo tàng Hồ Chí Minh - Chi nhánh Bình Thuận ngày nay.

Khu di tích Dục Thanh được khởi công trùng tu và khôi phục lại vào tháng 11/1978 và khánh thành đưa vào phát huy tác dụng từ năm 1980, với tổng diện tích là 4.090m².

Khu di tích Dục Thanh được trùng tu và khôi phục lại trên cơ sở một phần di tích gốc còn lại và lời kể, bản vẽ phác họa của 04 cụ học trò của Bác còn sống vào năm 1976, đó là các ông: Nguyễn Quý Phẫu, Nguyễn Đăng Lâu, Từ Trường Phùng và Nguyễn Kinh Chi.

Khu di tích Dục Thanh đã được Nhà nước công nhận là Di tích lịch sử văn hóa cấp Quốc gia vào ngày 12 tháng 12 năm 1986 (Quyết định số 235-VH/QĐ của Bộ trưởng Bộ Văn hóa).

Trong bối cảnh quê hương vừa được giải phóng, đất nước thống nhất với bao nhiêu công việc bề bộn và phức tạp cần giải quyết nhưng Tỉnh uỷ, UBND tỉnh Thuận Hải (cũ) đã tập trung công sức và trí tuệ cho việc nghiên cứu, sưu tầm tài liệu, hiện vật, gặp gỡ các nhân chứng lịch sử, tọa đàm khoa học... phục vụ cho việc khôi phục và xây dựng Khu di tích Dục Thanh. Điều đó đã thể hiện lòng biết ơn sâu nặng của cán bộ, nhân dân các dân tộc tỉnh Thuận Hải đối với Bác Hồ kính yêu, đồng thời cũng đáp ứng nguyện vọng của mọi tầng lớp nhân dân trong và ngoài tỉnh đến tham quan, nghiên cứu, học tập, bày tỏ lòng thành kính đối với vị cha già dân tộc, đặc biệt đối với

những ai chưa có dịp về thủ đô Hà Nội viếng Bác thì việc ra đời Khu di tích Dục Thanh ở Phan Thiết mang một ý nghĩa hết sức thiêng liêng.

Ngày nay, du khách có dịp về Phan Thiết, tham quan trường Dục Thanh, nơi thầy giáo Nguyễn Tất Thành (sau này là Chủ tịch Hồ Chí Minh), đã dừng chân dạy học, từ tháng 9/1910 đến 02/1911, được chứng kiến những cảnh vật "*tất cả vẫn như ngày có Bác...*". Đó là các di tích:

Trường Dục Thanh, được xây dựng năm 1907, là nơi thầy giáo Nguyễn Tất Thành dạy học từ tháng 9-1910 đến tháng 02-1911, có diện tích là 137,90m², dài 12,78m; rộng 10,84m; cao 4,40m, mái lợp ngói âm dương, tường được làm bằng những song gỗ xếp chéo hình thoi, nền nhà lát bằng gạch (20cm x 20cm), có 02 bảng đen, 21 bộ bàn ghế học sinh, chia làm 3 dãy và một bộ Họa đàn trường kỷ dành cho 7 thầy giáo ngồi chấm bài.

Nhà thờ cụ Nguyễn Thông, là ngôi nhà ba gian có tổng diện tích 103,40m²; chiều dài 10,70m; rộng 9,63m; cao 6,20m, có 12 cột tròn, mái lợp ngói âm dương, tường xây gạch, quét vôi, nóc có trang trí 2 con rồng theo dạng rồng châu

mặt trời, nền lát gạch 20cm x 20cm. Gian giữa đặt toàn bộ án thờ, phía trước có chắn bức gỗ, phía trên đỉnh bức gỗ có chạm hoa văn trang trí rồng châu mặt trời, mây gió, trên khám thờ đặt các bài vị. Năm 1884, cụ Nguyễn Thông mất, gia đình đã thờ chung trong nhà thờ này nên gọi là nhà thờ cụ Nguyễn Thông.

Nhà Ngư, được xây dựng năm 1906, là nơi để ngư lưới cụ, làm cá, làm nước mắm của gia đình con cháu cụ Nguyễn Thông, có tổng diện tích 125m²; dài 10m; rộng 12,5m; cao 6,20m; mái lợp ngói âm dương. Năm 1907, nhà Ngư trở thành nơi nội trú của các thầy giáo và học trò ở xa đến Dục Thanh dạy và học. Trong thời gian dạy học ở trường Dục Thanh, thầy giáo Nguyễn Tất Thành cũng ở nội trú tại nhà Ngư này.

Ngọa Du sào, được xây dựng năm 1880, là ngôi nhà nhỏ 3 gian, mái lợp ngói âm dương, có gác nhỏ, có diện tích 147,26m² (kể cả gác); chiều dài 9,38m; rộng 7,38m; cao 6,25m; mái lợp ngói âm dương; tường xây gạch dày 60cm; nền lát gạch 20cm x 20cm, gác gỗ. Là nơi thầy giáo Nguyễn Tất Thành thường đến đọc sách, làm thơ, bình luận thơ văn, trao đổi thời cuộc với các thầy giáo khác.

Giếng nước, thầy giáo Nguyễn Tất Thành thường múc nước sinh hoạt và tưới cây trong vườn trường.

Cây khế, do cụ bà Nguyễn Thông trồng cuối thế kỷ XIX. Trong thời gian dạy học ở trường Dục Thanh, thầy giáo Nguyễn Tất Thành thường tưới nước, chăm sóc. Do đó, nhân dân địa phương vẫn quen gọi là "cây khế Bác Hồ".

Ngoài ra, còn có các di tích hồ sen; hòn non bộ; bức bình phong có gắn hình long mã làm bằng sành sứ có hoa văn trang trí và một vườn cây ăn quả là những thứ cây đặc sản từ các địa phương trong tỉnh gửi về trồng lưu niệm.

Hình ảnh thầy giáo Nguyễn Tất Thành và trường Dục Thanh mãi mãi in đậm trong tâm trí mỗi người dân Việt Nam, là hình ảnh thân thương, triu mến của các thế hệ hôm nay và mai sau, đồng thời là niềm vinh dự, tự hào của người dân Phan Thiết, Bình Thuận.

Sự kiện thầy giáo Nguyễn Tất Thành dạy học ở trường Dục Thanh có ý nghĩa quan trọng trong việc nghiên cứu về tiểu sử, sự nghiệp cách mạng của Bác, góp phần khẳng định thời thanh niên yêu nước và quyết tâm ra đi tìm đường cứu nước của Người.

2. Công tác bảo quản, phát huy tác dụng và chống xuống cấp khu di tích:

Hiện nay, tại khu di tích Dục Thanh còn lưu giữ và trưng bày một số hiện vật gốc được thầy giáo Nguyễn Tất Thành (tên Bác Hồ lúc đó) sử dụng từ năm 1910 - 1911 như: Bộ Họa đăng; Trường kỷ; bộ Phán gỗ; Ấn thư; 02 Tủ đứng; Thang gỗ; 03 Chén uống nước; Tráp văn thư; Nghiên mài mực. Đó là những kỷ vật thiêng liêng gắn liền với thời gian và sự kiện lịch sử của những năm tháng thầy giáo Nguyễn Tất Thành dạy học tại trường Dục Thanh, Phan Thiết.

Toàn bộ các di tích trong quần thể khu di tích Dục Thanh, bao gồm: Trường Dục Thanh, nhà Ngự, Ngọa Du sào, nhà thờ cụ Nguyễn Thông là kiến trúc gỗ, do đó công tác bảo quản, tôn tạo và chống xuống cấp khu di tích luôn được chú trọng. Từ khi ra đời và hoạt động đến nay, khu di tích đã trải qua nhiều lần tu sửa tôn tạo như: đảo lại mái ngói trường Dục Thanh, sửa chữa và làm mới hàng rào gỗ bảo vệ di tích, đánh véc-ni và xử lý các hiện tượng gây tác hại đến di tích sau những đợt bão, lụt, bảo quản tốt cây khế - di tích gốc còn lại, đến nay vẫn còn nguyên vẹn, xanh tươi ra hoa kết trái.

Về công tác bảo vệ, ngay từ khi mới khởi công trùng tu phục chế cho đến nay, Bảo tàng Hồ Chí Minh - Chi nhánh Bình Thuận được Công an tỉnh trực tiếp bảo vệ 24/24 giờ. Bên cạnh đó, phong trào quần chúng giữ gìn trật tự, trị an ở địa bàn luôn được chính quyền địa phương duy trì thường xuyên; đặc biệt với tình cảm thiêng liêng đối với Bác, nhân dân ở cơ sở luôn phối hợp chặt chẽ với lãnh đạo Bảo tàng trong công tác bảo vệ quần thể di tích trường Dục Thanh và Bảo tàng Hồ Chí Minh - Chi nhánh Bình Thuận.

Tất cả nguồn kinh phí tu bổ, tôn tạo chủ yếu là kinh phí nhà nước, do Sở Văn hóa, Thể thao và Du lịch Bình Thuận quản lý; Bảo tàng Hồ Chí Minh hướng dẫn về chuyên môn nghiệp vụ.

Hàng năm, ngoài việc tổ chức tham quan tại di tích, đơn vị còn có nhiều hình thức tuyên truyền giáo dục, đa dạng hóa các hoạt động như: lễ tưởng niệm, báo công, kết nạp Đoàn, kết nạp Đảng, giao lưu văn hóa, văn nghệ, kể chuyện Bác Hồ, Hội thi tìm hiểu về Bác Hồ, Hội thi Tiếng hát Dục Thanh, triển lãm chuyên đề... thu hút đông đảo khách đến tham quan, nghiên cứu, học tập và tìm hiểu về tư tưởng, tấm gương đạo đức của thầy giáo Nguyễn Tất Thành./.

Phan Thiết, tháng 5/2011